

Saksframlegg

Arkivreferanse: 2025/21489-6

Saksbehandler: Anneli Vatshaug Jenssen

Avdeling: Klima og energi

Hørings svar - Søknad om konsesjon for Tou Mølle kraftverk i Strand kommune

Sakens gang

Saksnummer	Møtedato	Utvalg
		Fylkesutvalget

Sammendrag

NVE har vedtatt å kalle inn Tou Mølle kraftverk til konsesjonsbehandling, med mål om å åpne for vandring av anadrom fisk, og mulighet til å sette moderne konsesjonsvilkår til konsesjonen. Det er registrert rødlisteartene elvemusling og ål i Tauåna. Regulanten har lagt frem to alternativer i konsesjonssøknaden.

Alternativ 1 gir en årlig produksjon på 10,3 GWh og har den største negative innvirkningen på vannmiljø. Alternativ 2 gir en årlig produksjon på 4,5 GWh og er relativt sett opp mot alternativ 1 en bedre løsning for vannmiljø. Samtidig innebærer det en løsning for laksetrapp som er konfliktfullt for kulturmiljøet langs Tauåna. Begge løsninger kan være problematiske for Strand videregående skole som er avhengig av stabil tilgang til vann fra samme vassdrag.

For å sikre mest mulig kraftproduksjon innen den totale rammen av hvor store konsekvenser vi som samfunn kan akseptere, er det viktig at negative konsekvenser for natur- og kulturmiljø må vurderes opp hvor mye fornybar kraft vi får i hvert konkret tilfelle. Selv i det høyeste scenariet vil gevinsten fra kraftproduksjon i dette tilfellet være svært lite, spesielt når det holdes opp mot konsekvenser for natur- og kulturmiljø.

Fylkesdirektøren anbefaler at det gis et hørings svar som primært ber NVE vurdere en tilbakeføring av vassdraget til sin naturlige tilstand, og sekundært at alternativ 2 er bedre enn alternativ 1, men at det i tilfelle er nødvendig med justeringer for å ivareta både natur- og kulturmiljø.

Fylkesdirektørens innstilling

Det er positivt at Tou kraftverk er kalt inn til konsesjonsbehandling, og at en dermed kan finne gode løsninger for å bedre økologisk tilstand i Tauvassdraget, inkludert forholdene for laksefisk, ål og elvemusling. Videre har fylkeskommunen følgende innspill til høringen:

1. Uavhengig av hvilken løsning som velges vil Tou Mølle kraftverk gi lite kraftproduksjon, men betydelige konsekvenser for kultur- og naturmiljø. Restaurering av vassdraget til en mer naturlig tilstand uten kraftproduksjon bør vurderes.
2. Dersom en skal gå videre med ett av de to alternativene er utbyggingsalternativ 2 å foretrekke foran utbyggingsalternativ 1. Men det må i tilfelle utarbeides en bedre løsning for fisketrappen for å ivareta kulturmiljøet. Alternativ 1 er en dårligere løsning i forhold til vannføring i Tauåna og dermed problematisk i forhold til fiskeproduksjon, elvemusling, opportunistiske fremmedarter, fiske, badevannskvalitet, vannuttak til fiskelinjen og potensiell næringsavrenning til Krossvatnet.
3. Minstevannføringen som er lagt til grunn i alternativ 2 er for liten og vil føre til at store deler av Tauåna vil bli tørrlagt, og dermed ikke vil bli et oppvekst- og leveområde for fisk, elvemusling eller annet liv. Vannføringen må økes for å få et stort vanddekt areal. Miljødesign kan være en egnet metode for å finne bedre løsninger.
4. Begge alternativene vil medføre omfattende inngrep (laksetrapp/tunell) i et område vurdert til å ha regional kulturhistorisk verdi, og begge anses konfliktfylte. Spesielt vurderes lokasjonen til laksetrappen i alternativ 2 som problematisk, da plasseringen av trappen tett på kvernhusmiljøet vil ha stor negativ innvirkning.
5. Søknaden beskriver ikke hvordan minstevannføringen eller de to alternativene vil påvirke vannkvaliteten i Krossvatnet, eller driften av landanlegg knyttet til vannet.

Strand videregående skole er avhengig av god vannkvalitet og at de kan fortsette å hente ut 300 l/m ferskvann fra Krossvatnet. Dersom Krossvatnet utgår som reguleringsmagasin i alternativ 1, er fylkeskommunen bekymret for hvordan dette vil påvirke vannivå og kvaliteten i Krossvatnet.

6. Rogaland fylkeskommune forventer at en konsesjonsbehandling vurderer alle sider av reguleringen. I søknad er fordeler og ulemper med dagens regulering og manøvreringsreglement for magasinene lite belyst. Å gi en konsesjon til regulering basert på gammel praksis fremstår for enkelt.

Gunn-Claire Westad

fylkesdirektør

Rune Thele

samfunnsdirektør

Bakgrunn for saken

Det har vært kraftproduksjon ved Tou Mølle siden 1903. Dagens Tou Mølle kraftverk ble satt i drift i 1987 før vannressursloven trådte i kraft i 2001, og har driftet konsesjonsfritt siden den gang. Den 03.06.2022 vedtok NVE å kalle inn Tou Mølle kraftverk til konsesjonsbehandling, med hjemmel i vannressursloven § 66. Formålet med innkalling til konsesjonsbehandling av eldre vannkraftanlegg er å forbedre miljøtilstanden i vassdraget, og mulighet til å sette moderne konsesjonsvilkår til konsesjonen. NVE har mottatt søknad fra Småkraft AS, datert 02.12.2024, om tillatelse etter vannressursloven til fortsatt drift og eventuell oppgradering av Tou Mølle kraftverk. Denne er nå på [høring](#).

Tou Mølle kraftverk er plassert ved sjøen, nederst i Tauånå, som er en del av Tauvassdraget. Vassdraget har tidligere hatt bestand av laks og sjøørret, men det er i dag ikke mulig for anadrom fisk (fisk som vandrer regelmessig til havet på næringssøk og tilbake til ferskvann igjen for gyting) å vandre forbi kraftstasjonen.

Bakgrunnen for konsesjonsinnkallingen er at Tauvassdraget er et prioritert vassdrag i [Regionalplan for vannforvaltning i Rogaland vannregion 2022-2027](#), med mål om å åpne for anadrom vandring. Det er registrert rødlisteartene elvemusling og ål i Tauånå.

Rogaland fylkeskommunen er ansvarlig for den regionale vannforvaltningsplanen, kulturminner i området og Strand videregående skole, som alle kan bli påvirket av konsesjonen.

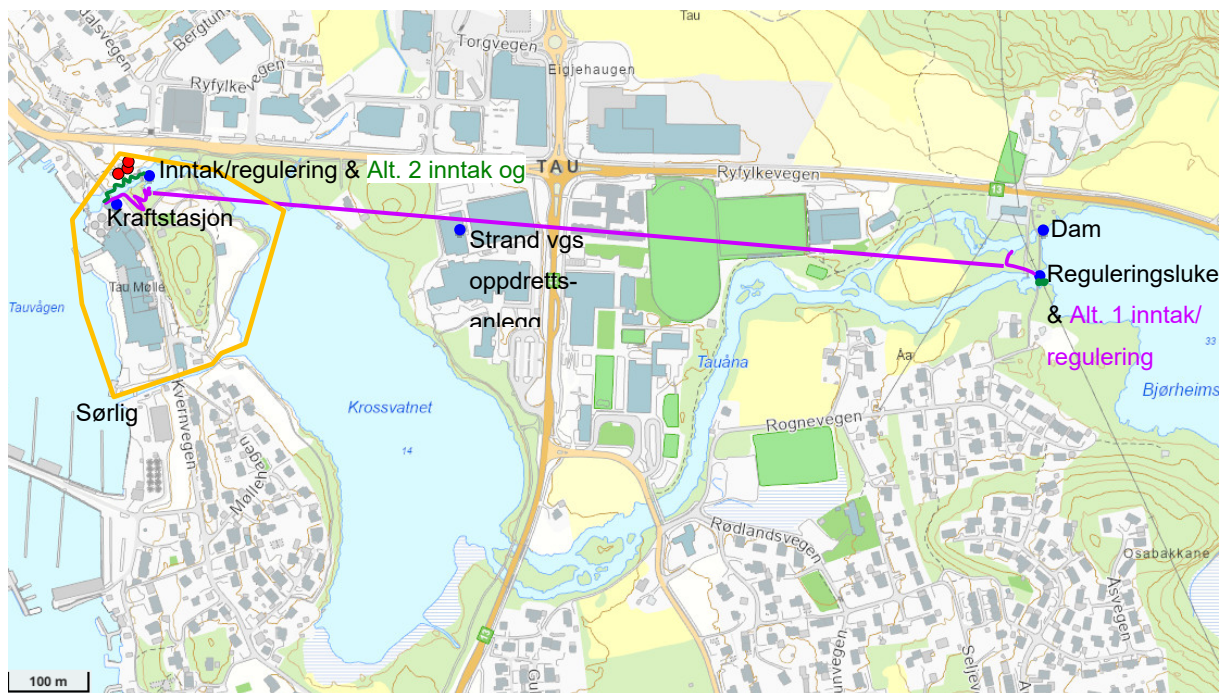
Problemstilling

Fylkesutvalget bes ta stilling til fylkesdirektørens forslag til høringssvar.

Saksopplysninger

Til søknaden er det utarbeidet en [konsekvensutredning for naturmangfold](#), samt en [utvidet temautredning for fisk og akvatisk miljø](#). Det søkes ikke om endringer i reguleringsgrenser i magasinene i forhold til nåværende praksis.

Konsesjonssøknaden fra Tou Mølle kraftverk inneholder to alternativer til mulige oppgraderinger av anlegget.

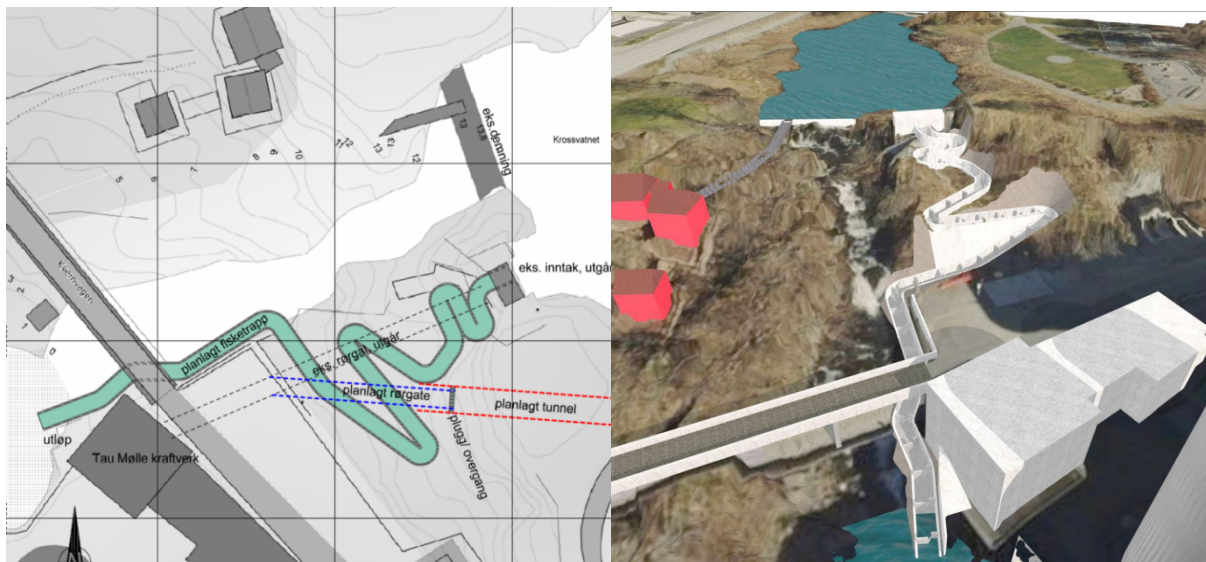
Figur 1. Kartutsnitt med oversikt over eksisterende strukturer/inngrep, samt planlagte inngrep i alternativ 1 og 2. Røde punkt: Sefrak bygninger i influensområdet, Gult omriss: Kulturmiljø av regional interesse Blå punkt: Andre aktuelle inngrep/strukturer, beskrevet med tekst. Eksisterende dam/regulering ved utløpet av Tysdalsvatnet og planlagt fisketrapp forbi dammen (lik for begge alternativer) er utenfor kartutsnittet. Lilla linje: Planlagte inngrep i alternativ 1, hvor lilla sikksakk er laksetrapp (ved utløp Krossvatnet og utløp Bjørheimsvatnet), og rett linje mellom laksetrappene er tunnel. Grønne linjer: Planlagte laksetrappene i alternativ 2.

Alternativ 1: Dette er det ønskede alternativet fra regulant. Alternativet innebærer at inntaket til kraftverket flyttes opp til dammen ved Bjørheimsvatnet for å øke fallhøyden ned til kraftverket, og Krossvatnet utgår som reguleringsmagasin. Tauåna, mellom Bjørheimsvatnet og Krossvatnet vil få redusert vannføring sammenlignet med dagens situasjon. Der vil det bli sluppet en helårlig minstevannføring på 410 l/s, samt lokkeflommer i perioden for oppvandring av fisk. Vannveien fra inntaket vil ligge i en 1060 m lang tunell (tverrsnitt på 10 m²) til kraftstasjon. Anleggsmasser (11 000m³) blir transportert til deponi/lokalt massetak. I øvre del, rett nedstrøms Bjørheimsvatnet, vil det søndre løpet av Tauåna (250 m) bli tørrlagt. Det vil bli etablert fisketrapp forbi vandringshinder ved dammen i Krossvatnet, ved nytt inntak fra Bjørheimsvatnet, og forbi reguleringsluke i Tysdalsvatnet. Se figur 1 for oversikt.

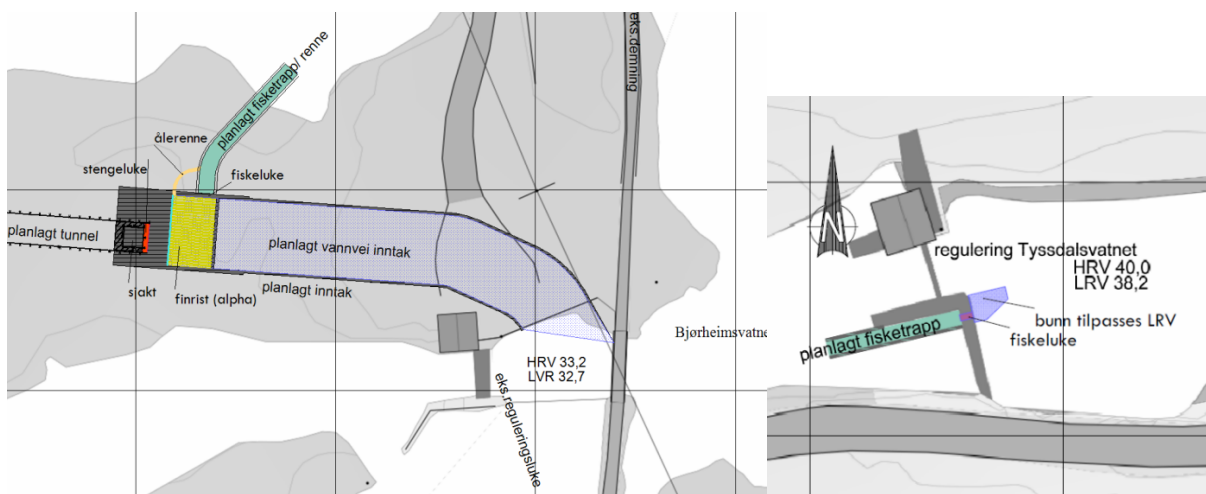
Finrist (15 mm) for å hindre kverning av fisk, blir etablert foran inntaket.

Reguleringshøyde for Bjørheimsvatnet er på 0,5 m, og 1,8 m for Tysdalsvatnet,

tilsvarende dagens situasjon. Alternativet gir en årlig produksjon på 10,3 GWh, mot dagens 3,9 GWh.

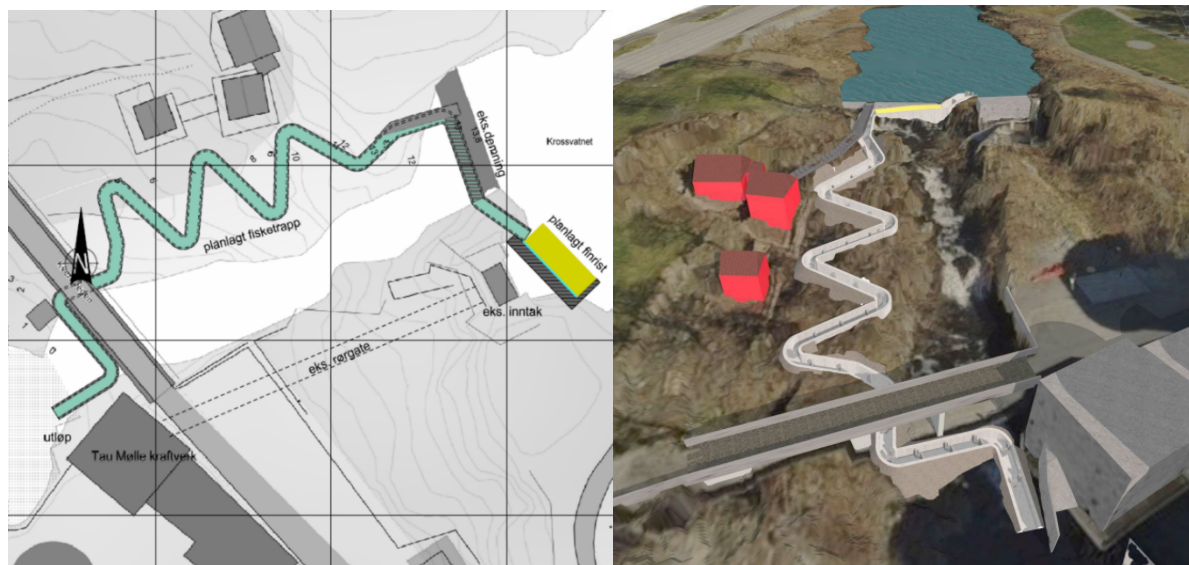
Figur 2. Planlagt fisketrapp på sørsiden av fossen fra Krossvatnet til alternativ 1, vist i tegning og 3D modell, helning 1:8.

Figur 3. Til venstre: Planlagt inntak (ca. 35 m) og fisketrapp ved Bjørheimsvatnet, alternativ 1. Til høyre: Planlagt fisketrapp ved Tyssdalsvatnet, lik for både alternativ 1 og 2.

Alternativ 2: Dette alternativet ligger nærmere dagens situasjon, men med oppgradering av eksisterende inntak med finrist (15 mm) for å hindre kverning av fisk, og fisketrapp forbi vandringshinder ved Krossvatnet. Minstevannføring er foreslått som 410 l/s forbi inntaket i Krossvatnet og ut i fjorden, med lokkeflommer i forkant av gyteperioden. Det vil etableres fisketrapp forbi reguleringslukene i Bjørheimsvatnet

og Tysdalsvatnet. Reguleringshøyde for alle vannene vil være tilsvarende dagens situasjon. Oppgradering av eksisterende kraftverk gir en årlig produksjon på 4,46 GWh, mot dagens 3,9 GWh.

Figur 4. Planlagt fisketrapp til alternativ 2 på nordsiden av fossen fra Krossvatnet, vist i tegning og 3D modell, helning ca. 1:8.

Nullalternativ: Videre drift etter nåværende praksis.

Fylkesdirektørens vurderinger

Det er positivt at Tou Mølle kraftverk er kalt inn til konsesjonsbehandling, da det er store allmenne interesser i Tauvassdraget som i dag er skadelidende fra dagens kraftverk. Konsesjonsbehandlingen gjør det mulig å finne gode løsninger for å bedre miljøtilstanden i Tauvassdraget.

Det er lagt fram to utbyggingsløsninger der alternativ 1 er en utvidelse, og alternativ 2 er en modernisering av dagens situasjon. Begge har toveis fiskepassasjer, ettersom målet for innkallingen er å åpne for vandring av anadrom fisk. Videreføring av dagens situasjon (ingen fiskevandring) er derfor ikke et reelt alternativ.

Både videreføring, utvidelse og bygging av ny fornybar kraftproduksjon er strategisk viktig for Rogaland. Sentralt for fylkesdirektørens vurderinger er derfor hvor stor kraftproduksjon de ulike alternativene vil innebære. Løsningen med høyest produksjon gir 10 GWh/år. Dette er mindre enn produksjonen til én enkelt vindmølle

(14 GWh/år). Til sammenligning gir Lysebotn 2 1500 GWh/år og Bjerkreim vindpark 1000 GWh/år. Fylkesdirektøren vurderer at i dette konkrete tilfellet vil det uansett valg av løsning ikke være en gevinst av betydning for hverken tilgang til, eller total produksjon av, fornybar kraft. I tillegg til å vurdere de to alternativene bør det derfor også gjøres en vurdering av hvilke gevinster det vil ha for samfunnet å tilbakeføre vassdraget til sin naturlige tilstand.

Hvilken løsning som velges er av stor betydning for vassdraget og det er et betydelig potensial for å bedre miljøtilstanden. Avhengig av løsning kan opp mot 20 km elv igjen gjøres tilgjengelig for laksefisk, ål og elvemusling ved ulike tiltak.

Selv om dette er et lite kraftverk, treffer de ulike alternativene fylkeskommunen bredt. Det har effekt på vannmiljø, kulturminner, masseuttak, flom og klimatilpasning og fornybar kraftproduksjon. I tillegg vil valg av løsning ha direkte konsekvens for Strand videregående skole.

Vannmiljø

Vurdering av alternativ 1

Alternativ 1 medfører en stor reduksjon vann i Tauåna. Det er foreslått en minstevannsføring på 410 l/sek og et regime for lokkeflommer for å stimulere fiskevandring fra fjorden opp i vassdraget.

I dag blir alt vann sluppet ned Tauåna til Krossvatnet, hvor inntaket til kraftstasjonen er. Ettersom det per i dag ikke er noe krav til minstevannsføring har elveleiet tidvis vært mer eller mindre tørrlagt når kraftverket ikke har vært i drift.

En reduksjon i vannføring i Tauåna fra en middelvassføring på om lag 5000 l/s til 410 l/s er betydelig og kommer med konsekvenser. Store deler av elveløpet vil bli tørrlagt, og vil dermed ikke lengre være et oppvekst- og leveområde for fisk, elvemusling eller annet liv. Det er og slik at deler av elva består av større stein og blokker. Vannet vil kun sildre mellom steinene i disse partiene.

Søknaden gjør ikke rede for analysen bak en minstevannsføring på 410 l/s. Som konsekvensutredningen beskriver, er det trolig mulig å tilpasse elva til dette formålet. Men det innebærer betydelige inngrep i elveleie ved å lage en bekk i elva. Samtidig må det være et regime for lokkeflommer og metoder for å spyle bort sedimenter på

elvbunnen med jevne mellomrom (spyleflommer, harving). Effekten vil likevel være usikker.

Det er grunn til å tro at Tauåna ikke vil ha noen funksjon eller verdi som laksefiskelokasjon med dette alternativet. Tauåna utgjør totalt 20 % av elvearealet i vassdraget.

Loen er en populær badeplass som ligger i Tauåna. Hvordan badeplassen blir påvirket er ikke vurdert i søknaden. Strand kommune tar vannkvalitetsmålinger i badesesongen. Tilstanden har ved flere anledninger vært så dårlig at kommunen har stengt badeplassen. Dette skjer når det er lite vannføring, gjerne kombinert med regnbyger. Det er derfor grunn til å tro at redusert vanngjennomstrømming vil være negativt.

Krossvatnet er lite, grunt og sentralt i Tau sentrum. Utbyggingsløsning 1 vil føre til at vanngjennomstrømming vil bli kraftig redusert. Dette er i liten grad vurdert i konsesjonssøknaden. Ryfylke vannområde fikk i 2024 gjennomført en tilstandsundersøkelse hvor Krossvatnet ble klassifisert til svært god tilstand. Dette var første gang vannet ble overvåket og det var på forhånd en forventning om at Krossvatnet var påvirket av næringsavrenning i lys av sin beliggenhet og avgrensede vanddyp. Stor vanngjennomstrømming er nok en vesentlig forklaring på dagens gode tilstand. Krossvatnet vil derfor være utsatt for eutrofiering (næringspåvirkning) og dårlig vannkvalitet dersom vanngjennomstrømmingen blir kraftig redusert. Vanntemperaturen om sommeren vil og trolig øke i årene fremover grunnet klimaendringer, noe som vil kunne forsterke problemet ytterligere.

Den uønskede introduserte arten ørekyt ble oppdaget i Tauvassdraget for noen år siden, og har i dag en betydelig bestand. Arten er kategorisert med svært høy risiko i artsdatabasen. Den er tilpasningsdyktig og klarer seg godt i regulerte vassdrag. Lange perioder med kun minstevannsføring vil trolig bedre forholdene for ørekyt både i Tauåna og Krossvatnet, noe som vil påvirke produksjonen av laksefisk negativt.

Elvemusling, som er en nasjonal ansvarsart, og oppført rødlisten som sårbar, er registrert i Tauåna, men kunnskapen er mangelfull. Trolig er bestanden liten. Med planlagt minstevannsføring vil faktorer som sedimentering, begroing og dårligere vannkvalitet være negativt for arten. Arten er også avhengig av vanndekt areal.

Vurdering av alternativ 2

Ved dette alternativet blir alt vann sluppet ned til Krossvatnet. Avbøtende tiltak i Tauåna er i mindre grad nødvendig enn i alternativ 1, men også her må en gjennomføre habitatforbedrende tiltak.

Det er planlagt en minstevannsføring tilsvarende alternativ 1. Som alternativ 1 vil dette medføre at store deler av elveløpet vil bli tørrlagt. Denne vannføringa bør økes for å få et tilfredsstillende vanddekt areal. Det vil her være formålstjenlig å innhente mer kunnskap om vanddekt areal gjennom [miljødesign](#), en anerkjent metode utviklet for å balansere kraftproduksjon med hensyn til miljøet.

For å kunne ivareta oppvekstområde for anadrom fisk og elvemusling er det avgjørende at en har store vanddekte areal i Tauåna.

Vurdering av magasinreguleringen

Det er mest sannsynlig vandringshindrene og regulering av vannføringen i Tauåna som utgjør den sterkeste påvirkningen i vassdraget. En kan likevel ikke se bort fra reguleringsmagasinene.

Krossvatnet har i dag en regulering på 10 cm, Bjørheimsvatnet en regulering på 0,5 m, mens Tysdalsvatnet har en regulering på 1,8 m. Ved utbyggingsalternativ 2 er magasin kapasiteten som i dag. Ved alternativ 1 går Krossvatnet ut som reguleringsmagasin, ellers likt.

Den mer omfattende reguleringen i Tysdalsvatnet har trolig større innvirkning på artsmangfold og livsmiljø i dette magasinet, enn reguleringen i Bjørheimsvatnet. Inngrepene ved utløpet av Tysdalsvatnet (senking og kanalisering) er omfattende, og ser ut til å kunne ha negativ virkning på gyte- og oppvekstforhold for fisk i Tauvassdraget. Dette bør løses. I søknad er magasinene og manøvreringsreglement i liten grad belyst. Å gi en konsesjon til regulering basert på gammel praksis fremstår for enkelt.

Tilbakeføring

Tou kraftverk har et lite fall, benytter mye vann, og har en relativt liten produksjon.

Et av de sentrale målene i FNs naturavtale fra 2022 er å restaurere minst 30 prosent av ødelagte og skadde naturområder innen 2030. Dette innebærer å forbedre tilstanden til naturen og sikre at økosystema kan fungere optimalt. Dette har Norge forpliktet seg til, og Tou Mølle kraftverk representerer en mulighet for en slik restaurering.

NVE har fokus på reversering av negative inngrep, og tilbakeføring av laksefisk til et vassdrag som tidligere har vært anadromt. En mer fullstendig naturrestaurering vil være en tilbakeføring til en mer naturlig tilstand i vassdraget ved å ikke utnytte vannet til kraftproduksjon. Dette innebærer å si nei til søknad om konsesjon. For vannmiljøet vil det medføre store gevinster. Uten en kraftstasjon å ta hensyn til kan en vandringsløsning bli lagt i det sørlige utløpet som gir fisk lettere tilkomst, er teknisk enklere, og sannsynligvis rimeligere, ref. [NORCE LFI rapport 512](#),

[Ungfiskundersøkelse i Tauvassdraget høsten 2023](#) og [NORCE LFI rapport 345](#),

[Kartlegging av habitatforhold for laksefisk i Tauvassdraget, april 2019](#).

Vandringsbarrierer ved Bjørheimsvatnet og Tysdalsvatnet må konsesjonær gjøre noe med uavhengig om de får konsesjon eller ikke.

Kulturmiljø

Fylkeskommunen vedtok i 2023 Regionalplan for kulturmiljø 2023-2035. I planen er ulike kulturmiljø i fylket vurdert til å være av regional interesse. Et av disse miljøene er Tou mølle og området rundt. Kulturmiljøet består av Taura-fossen og bygningsmiljøet rundt det, inkludert Tou mølle, gamle Tou mølle med kvernhus og tørkehus, mølleparken og Villa Tou.

Kulturmiljøet er beskrevet på følgende måte i planen;

Langs Taura-fossen i nærheten av havnen på Tau ligger Tou Mølle og Mølleparken. Mølledriften på Tau startet i 1855 og tre kvernhus er godt bevart i sitt opprinnelige miljø langs Taura-fossen. Tou Bryggeri lå opprinnelig ved mølla og var i drift fra 1858 fram til de overtok Aktiebryggeriet i Stavanger i 1908. Bakgrunnen for å bygge både mølle og bryggeri på Tau var de gode vannressursene, da særlig Taura-fossen som rant hele

året. I 1907 ble det bestemt at Tou Mølle skulle omgjøres til handelsmølle. Dette førte til at dagens Tau Mølle, en stor hvit industribygning langs vannet, ble bygget og utvidet i løpet av første halvdel av 1900-tallet. Ved siden av Tou Mølle ligger Mølleparken, en hage i landskapsstil som ble anlagt kort tid etter at mølle- og bryggeridriften startet. Hagen ble omlagt og modernisert i 1930–32 og det var da parkens lysthus og paviljong ble bygget. Midt i Mølleparken ligger den gamle direktørboligen kalt Villa Tou. Villaen var originalt bygd i sveitserstil, men i starten på 1900-tallet ble den utvidet og ombygd til jugendstil. Kulturmiljøet har stor industrihistorisk verdi tilknyttet til mølle- og bryggeridrift. Mølleparken er et verdifullt friluftsområde og Villa Tou brukes til lokale arrangementer, og gir dermed betydelig bruksverdi.

I søknaden om konsesjon for Tau mølle kraftverk legges det opp til to alternativer for utbygging. I begge alternativene legges det opp til relativt store inngrep ved dagens kraftstasjon. Alternativ 1 innebærer å bygge en laksetrapp på sørsiden av elva, mellom sjøen og Krossvatnet. Alternativ 2 innebærer å bygge en laksetrapp på nordsiden av elva. Trappen vil ligge nært kvernhusmiljøet og i stor grad forandre områdets karakter.

Begge alternativene vil medføre omfattende inngrep i et område vurdert til å ha regional kulturhistorisk verdi, og begge anses konfliktfylte. Spesielt vurderes alternativ 2 som svært problematisk, da plasseringen av laksetrappen tett på kvernhusmiljøet vil ha stor negativ innvirkning. Fra et kulturmiljøhensyn vil fylkesdirektøren fraråde at det gis konsesjon til en utbygging som inkluderer etablering av en laksetrapp mellom elven og kvernhusmiljøet ved Tau Mølle slik den er plassert nå.

Strand videregående skole

Strand videregående skole drifter et landanlegg med ulike fiskearter som blir brukt i undervisning i programfagene VG1 naturbruk og VG2 akvakultur. Skolen har i dag en avtale med småkraft om bruk av 300 l/m ferskvann fra Krossvatnet via et vanninntak plassert ca. 50 m fra strandkanten på 4 m dybde. Vann inn og ut blir UV behandlet etter gjeldene regelverk, og utslipp går ut i Tauvågen.

Søknaden beskriver ikke hvordan fjerning av slusen i Krossvatnet i alternativ 1, minstevannføring, eller generelt hvordan de to alternativene vil påvirke vannkvaliteten

i Krossvatnet, eller driften av landanlegg knyttet til vannet. Skolen er avhengig av god vannkvalitet og at de kan fortsette å hente ut 300 l/m ferskvann fra Krossvatnet. Hvis Krossvatnet utgår som reguleringsmagasin i alternativ 1, er fylkesdirektøren bekymret for hvordan dette vil påvirke vannivå og kvaliteten i Krossvatnet, og negativt påvirke undervisningslinjene for naturbruk og akvakultur.

Flom og klimatilpasning

Ved utbyggingsalternativ 2 er magasinkapasiteten som i dag, med 10 cm regulering i Krossvatnet, 50 cm i Bjørheimsvatnet og 180 cm regulering i Tysdalsvatnet. Ved alternativ 1 utgår Krossvatnet som reguleringsmagasin, ellers likt.

Det blir i konsesjonssøknaden opplyst at det er gode rutiner for å regulere lukene i kraftverket ved økte vannmengder, og tilpassing av magasinene ved flomvarsel. Dette blir fremdeles aktuelt. Kraftverket løser ikke alle mulige utfordringer knyttet til flom, men kan være en dempende faktor.

Inngrepene ved utløpet av Tysdalsvatnet (senking og kanalisering) er omfattende, og i tillegg til negative forhold for vannmiljøet er det også flomproblematikk.

I NVE sitt vedtak om å kalle Tou kraftverk med tilhørende reguleringsanlegg inn til konsesjonsbehandling var først og fremst grunnlagt med å kunne bedre levetilstandene for laks, sjørret, ål og elvemusling. Det er derfor forståelig at dette har stort fokus i søknad og kunnskapsgrunnlaget som er utarbeidet til søknaden. Det er likevel å forvente at en konsesjonsbehandling vurderer alle sider av reguleringen. I søknaden er magasinene og manøvreringsreglementet i liten grad belyst.

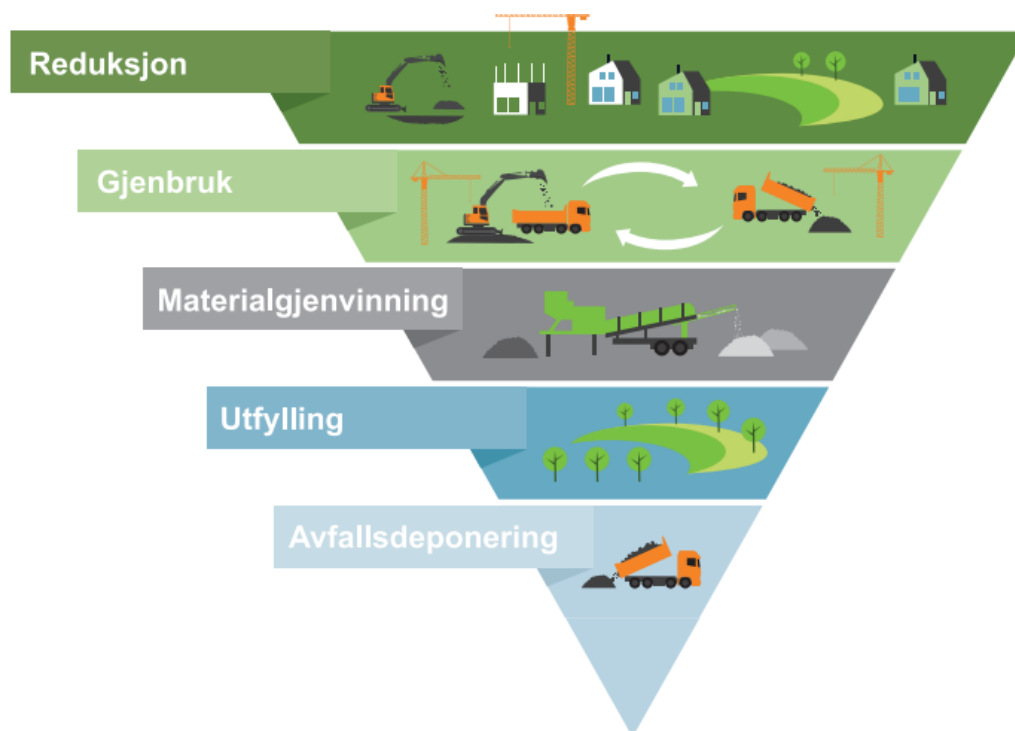
Naturfare og klimatilpasning er omtalt i et eget kapittel i søknaden. Det konkluderes med at den førende naturfaren for tiltaksområdet sees på som flom. Når flomproblematikk i dag er en utfordring i vassdraget og klimaendringer kan bidra til at utfordringene blir større i fremtiden, så savnes det en faglig utredning av hydrologi og flomkonsekvenser som ligger til grunn for vurderingene av begge alternativene.

Naturfare og klimaendringer burde vært vurdert som et eget tema i kapittel 5 Virkninger for miljø og samfunn.

Massehåndtering

Utbyggingsalternativ 1 medfører utsprenning av en 1 km lang tunell, med et tverrsnitt på 10 m². I de oversendte dokumentene er det beskrevet at masseoverskuddet fra tunneldrivingen kan sendes til godkjent deponi for videre bearbeiding.

I henhold til ressurspyramidens prinsipper skal man først søke å begrense mengden overskuddsmasser, deretter skal massene tilstrebtes gjenvunnet, og dernest materialgjenvunnet før man skal vurdere utfylling i terreng. Når man har vurdert de ulike trinnene så kan man vurdere deponi for resterende massene.

I de oversendte dokumentene er det nevnt flere steder at massene skal sendes til godkjent deponi, men det er ikke foretatt en vurdering av massene, det er ikke beskrevet mulighetene for gjenbruk eller materialgjenvinning. Det er heller ikke nevnt hvor deponiet er, eller om det er et massebehov i andre nærliggende prosjekt. I henhold til forvaltningsloven § 17 skal en sak være så godt opplyst som mulig før vedtak treffes. Når det gjelder massehåndteringen foreligger det ikke tilstrekkelig informasjon i saken.

I Rogaland har vi en regionalplan for massehåndtering som gjelder for kommunene på Nord Jæren. Strand kommune er ikke innenfor regionalplanens avgrensning, men til tross for dette er det tydelig at også Strand ønsker å forvalte overskuddsmasser fra utbygging i tråd med regionalplanens retningslinjer. I forslag til ny arealdel har

kommunen foreslått bestemmelse § 6.7 som sikrer fastsetter at Regionalplan for massehåndtering på Jæren blir lagt til grunn for utarbeidelse av planer for utbygging og massehåndtering. Til tross for at denne planen fremdeles ikke er vedtatt, viser forslaget en tydelig politisk vilje til å vurdere massehåndtering mer bærekraftig enn i dag.

Gjenbruk av overskuddsmasser fra utbygging er et viktig tiltak for å sikre en bærekraftig forvaltning av våre naturressurser. Med et masseoverskudd av denne typen er det en tydelig regional og nasjonal forventning om at man tilstreber å holde massene i verdikjeden.

Dersom man ønsker å gå videre med alternativ 1 må det innhentes mer kunnskap om massehåndtering, blant annet relatert til kvaliteten på massene og mulige nærliggende prosjekter med masseunderskudd. Det må videre gjøres vurderinger i tråd med prinsippene i ressurspyramiden, og disse vurderingene må tydeliggjøres i forslaget.

Konklusjon

Fylkesdirektøren ser generelt positivt på at NVE har kalt inn Tou Mølle kraftverk til konsesjonsbehandling. Samtidig har søknaden mangel på helhetlig kunnskapsgrunnlag for å kunne vurdere konsekvenser av alternativene. Etter fylkesdirektørens oppfatning er ikke konsekvenser alternativene vil ha for kulturmiljø, massehåndtering, dagens reguleringsreglement (spesielt knyttet til flomkonsekvenser), Strand videregående skole eller elvemusling tilstrekkelig utredet.

Både bevaring/restaurering av natur og tilgang på kraft er viktige samfunnshensyn. Skal vi ha tilgang til den fornybare energien vi trenger for å realisere det grønne skiftet, vil det i mange tilfeller innebære at vi må akseptere negative konsekvenser for naturen. Andre ganger bør vi akseptere å gå glipp av kraft fordi naturhensynet er større. En viktig målsetting bør være å få mest mulig fornybar energi innenfor rammen av hvor mye nedbygging av natur vi som samfunn kan akseptere. Skal vi lykkes med det må vi ha en strategisk tilnærming til hvordan hensynene vektet mot hverandre.

Fylkesdirektøren vurderer at i dette konkrete tilfellet, er gevinsten fra kraftproduksjon liten, spesielt når det holdes opp mot konsekvenser for natur- og kulturmiljø.

Fylkesdirektøren anbefaler derfor at det gis et hørings svar som primært ber NVE vurdere en tilbakeføring til en mer naturlig tilstand. Videre bør fylkeskommunen gi innspill på at alternativ 2 er bedre enn alternativ 1, men at alternativ 2 har behov for endringer for å ivareta både natur- og kulturmiljø.

Dette dokumentet er elektronisk godkjent.